

O exame consta de **4 preguntas obrigatorias**. Todas as preguntas, excepto a primeira, teñen posibilidade de elección entre apartados. A cualificación das preguntas consigna unha **puntuación específica** para a adecuación, coherencia, cohesión, corrección gramatical, léxica e ortográfica das respostas e a observación da extensión recomendada dos textos.

TEXTO

A procura de remedios para **paliar** as enfermidades é unha das actividades máis antigas do ser humano. Ao longo da historia tense avanzado moito desde os primeiros remedios, máis ou menos **rudimentarios**, baseados en plantas, animais ou minerais, ata os medicamentos de orixe biolóxica e biotecnoloxía **que** están dispoñibles hoxe en día. Na actualidade, os medicamentos cóntanse entre os bens e produtos máis demandados polo ser humano e o seu consumo crece exponencialmente coa idade. Considérase que nos países desenvolvidos cada persoa consome como media 50.000 unidades de medicamentos, o que equivale a 2 unidades diarias.

Os medicamentos desempeñan un papel tan destacado na vida do ser humano **que**, como afirma ironicamente o divulgador Thomas Hager, talvez non sería **desatinado** cambiar o nome da nosa especie polo de *Homo pharmacus*, é dicir, a especie que fabrica e consome medicamentos ou, de maneira máis xeral, produtos farmacéuticos.

A elevada demanda de medicamentos supón **que** a industria farmacéutica **teña que producilos** en cantidades masivas. Para dar resposta a esta necesidade, a estratexia tradicional é escoller fármacos (moléculas terapeuticamente activas) válidos para un amplo número de pacientes e preparar un ou dous tipos de medicamentos (cápsulas, comprimidos, **inxectables...**) cun número reducido de doses (cantidade de fármaco por unidade) distintas. Esta produción en serie baséase nun enfoque que, levado ao extremo, pódese **plasmar** na frase “un talle sèrvelle a todos”. Aínda que para un número importante de tratamentos esta estratexia é válida, desde hai anos sábese que non é o ideal para abordar certas enfermidades.

Cada persoa ten unhas características xenéticas diferentes, o que fai **que** poida responder a un tratamento de maneira distinta a como o fan outros pacientes. Ademais, enfermidades similares poden ter distinta orixe ou manifestarse de distinto xeito en cada doente (...) Isto apunta cara á necesidade de deseñar medicamentos con fármacos e con doses **que** cubran os distintos “talles” que precisa a poboación.

PREGUNTA 1. COMUNICACIÓN. (3,25+0,75=4 puntos).

Lea atentamente o texto anterior e responda estes dous apartados:

1.1 Realice un resumo do texto destacando nel as ideas principais. Evite parafrasear o texto. Extensión aproximada: 60 palabras. **(1,25 puntos).**

1.2. Indique e explique se o texto anterior é descritivo, narrativo, argumentativo ou expositivo. Xustifique a súa resposta con, como mínimo, tres exemplos tirados do texto. Extensión aproximada: 50 palabras. **(1 punto).**

1.3. Explique o significado que teñen no texto as seguintes palabras, destacadas en negra: *paliar*, *rudimentarios*, *desatinado*, *inxectables*, *plasmar*. **Non son válidas as respostas só con sinónimos. (1 punto)**

Rúbrica de corrección.

PREGUNTAS		CRITERIOS DE CORRECCIÓN	CUALIFICACIÓN MÁXIMA
PREGUNTA 1 (4 puntos)	1.1 (1,25 puntos)	Sinalar as ideas principais do texto: • O ser humano procurou remedios terapéuticos desde sempre e son moi empregados; • Pode considerárenos un Homo pharmacus; • A elevada demanda de medicamentos precisa fabricacións masivas, en serie e sen personalizar; • Para ser eficientes, os medicamentos deberían deseñarse personalizadamente, tendo en conta as condicións xenéticas de cada individuo, as orixes diversas das enfermidades e as súas diferentes manifestacións en cada paciente. Valorarase positivamente o emprego de citas textuais que sirvan para argumentar a identificación das ideas principais.	1
		Evitar na redacción a paráfrase excesiva do texto e o abuso da reiteración textual das súas secuencias.	0,25
	1.2 (1 punto)	Opción a: Expositivo: Identificar e explicar a tipoloxía textual á que pertence o escrito: é un texto expositivo, porque informa sobre un tema a un público non especializado	0,5
		Xustificar a adscripción á tipoloxía textual servíndose de, como mínimo, tres exemplos extraídos do texto: -Estrutura: Intro-desenvol.+conclusión (parágrafo 1+2-3+4) -Oracións sinxelas e enunciativas. - Emprego da 3ª persoa de singular. - Uso de verbos como haber, ser, existir, consistir, ter, constar... - Predominio do presente de indicativo. - -Abundantes definicións, exemplos, sinónimos, comparacións... - Conectores explicativos, ou opositivos (talvez, é dicir, aínda que, - Terminoloxía específica, - Modalidade enunciativa, - substantivos abstractos....	0,5

		Opción b: Argumentativo: Identificar e explicar a tipoloxía textual á que pertence o escrito: é un texto argumentativo, porque trata de convencer a validez da tese “precisamos tratamentos máis personalizados”	0,5
		Ver abaixo	0,5
	1.3 (1 punto)	Significado dos termos resaltados en letra grosa no texto (0.2 puntos por cada termo ben definido): Paliar: Tornar menos duro, intenso, doloroso ou desagradable algo. Sinónimos: calmar, aliviar, atenuar. Rudimentario. Que non alcanzou un alto grao de desenvolvemento, que está pouco elaborado. Sinónimos: básico, elemental, primitivo. Desatinado. Falto de tino, razón ou prudencia. Sinónimos: errado, desacertado, equivocado. Inxectables. Medicamentos preparados para ser administrados mediante inxección. Sinónimos: administrados vía picada. Plasmar. Reproducir nos seus puntos ou ideas principais, condensar na súa esencia. Sinónimos: sintetizar, concretar, resumir.	1

EXPOSITIVO:

Estamos ante un texto expositivo de divulgación científica, xa que explica de maneira clara, estruturada e accesible un tema científico (a evolución e consumo dos medicamentos), combinando rigor informativo con intención didáctica.

O texto pertence fundamentalmente ao xénero discursivo expositivo-explicativo de carácter científico-divulgativo. Isto pódese xustificar con varios argumentos concretos:

1. Finalidade informativa e didáctica

O obxectivo principal é transmitir coñecemento sobre os medicamentos, a súa evolución e os retos actuais. Non pretende persuadir nin narrar feitos concretos, senón explicar unha realidade científica:

“Ao longo da historia tense avanzado moito...”

“Na actualidade, os medicamentos cóntanse entre os bens...”

2. Linguaxe clara pero especializada (divulgación)

Emprega termos técnicos propios do ámbito científico, mais explicados de forma accesible:

“medicamentos de orixe biolóxica e biotecnoloxía”

“fármacos (moléculas terapeuticamente activas)”

O uso de aclaracións entre parénteses indica vontade divulgativa, é dicir, adaptar o coñecemento a un público non experto.

3. Estrutura lóxica e progresiva

O texto segue unha organización típica expositiva:

Introdución xeral (historia dos medicamentos)

Desenvolvemento (consumo, produción, estratexias)

Conclusión aberta (necesidade de personalización)

Esta progresión temática facilita a comprensión e é característica da exposición.

4. Uso de datos e exemplos obxectivos

Inclúe cifras e información cuantificable para apoiar a explicación:

“cada persoa consome como media 50.000 unidades...”

Isto reforza o carácter científico e a intención de rigor.

5. Predominio da obxectividade e terceira persoa

O texto evita opinións persoais directas e utiliza formas impersoais ou xerais:

“Considérase que...”

“sábese que...”

Isto contribúe á aparencia de neutralidade propia do discurso científico.

6. Presenza puntual de recurso retórico divulgativo

A referencia a Thomas Hager e a expresión “Homo pharmacist” introduce un toque estilístico que fai o texto máis atractivo, típico da divulgación, sen abandonar o ton informativo.

ARGUMENTATIVO:

Pódese defender unha lectura argumentativa, aínda que non sexa o trazo dominante do texto. En realidade, o máis preciso sería dicir que é un texto expositivo con elementos argumentativos. Aquí tes como poderías xustificalo:

1. Existencia dunha tese implícita

A idea final do texto pode interpretarse como unha tese:

“é necesario avanzar cara á personalización dos medicamentos”

Non aparece formulada de maneira directa e categórica, pero dedúcese claramente do último parágrafo:

“Isto obriga a deseñar medicamentos... que cubran os distintos ‘talles’”

2. Presentación dun problema (punto de partida argumentativo)

O texto expón unha situación inicial que funciona como base da argumentación:

a produción en serie (“un talle sèrvelle a todos”)

a súa insuficiencia para certos casos

Isto crea unha tensión típica do discurso argumentativo: modelo actual vs. limitacións.

3. Achega de razóns ou argumentos

Para apoiar esa tese implícita, o texto ofrece argumentos claros:

Diversidade xenética: “Cada persoa ten unhas características xenéticas diferentes”

Variabilidade das enfermidades: poden ter distinta orixe ou manifestación

Estas razóns xustifican a necesidade de cambiar o modelo farmacéutico.

4. Uso dunha conclusión orientada

O final non é neutro: leva a unha consecuencia práctica (“obriga a deseñar medicamentos...”), o que implica unha toma de posición, aínda que sexa moderada.

5. Estratexia discursiva mixta

O texto primeiro expón información (historia, consumo, produción) e despois deriva cara a unha conclusión valorativa, algo moi típico dos textos científico-divulgativos con compoñente argumentativa.

PREGUNTA 2. REFLEXIÓN SOBRE A LINGUA. (1,25+0,25=1,5 puntos)

Responda un dos dous apartados seguintes:

2.1. Analice morfolóxica e sintacticamente as catro formas **QUE** subliñadas no texto. Copie e identifique o tipo de cláusula ou oración que introduce cada unha delas. (1,25 puntos)

1.- os medicamentos de orixe biolóxica e biotecnoloxía que están dispoñibles hoxe en día.

Pronome relativo. Suxeito. Cláusula integrada MOD do substantivo BIOTECNOLOXÍA.

2.- Os medicamentos desempeñan un papel tan destacado na vida do ser humano que, como afirma ironicamente o divulgador Thomas Hager, talvez non sería **desatinado** cambiar o nome.

Conxunción consecutiva (tan... que; antecedente e consecuente). **Nexo. Oración bipolar consecutiva** (consecuente). que, como afirma ironicamente o divulgador Thomas Hager, talvez non sería desatinado cambiar o nome.

3.- A elevada demanda de medicamentos supón que a industria farmacéutica **teña que producilos** en cantidades masivas.

Conxunción completiva. Nexo. Cláusula subordinada de CD.

4.- Cada persoa ten unhas características xenéticas diferentes, o que fai que poida responder a un tratamento

Conxunción completiva. Nexo. Cláusula subordinada de CD.

5.- Isto apunta cara á necesidade de deseñar medicamentos con fármacos e con doses que cubran os distintos “talles” que precisa a poboación.

Pron. Relativo. Suxeito. Cláusula integrada como MOD do subst. DOSES

2.2.- Identifique no último parágrafo do texto 1 infinitivo, que se poida conxugar. Conxúgueo despois na P6 (terceira de plural) (0,25). Localice un verbo semirregular (0,25), no texto, indique en que consiste a súa irregularidade (en que formas e que tempos se manifesta). (0,25) Identifique, por último, unha perífrase modal con valor de obrigación (0,25) e poña un exemplo doutra perífrase co mesmo valor (non ten que estar no texto) (0,25). (1,25 puntos).

a) Cada persoa ten unhas características xenéticas diferentes, o que fai que poida responder a un tratamento de maneira distinta a como o fan outros pacientes. Ademais, enfermidades similares poden ter distinta orixe ou manifestarse de distinto xeito en cada doente (...). Isto apunta cara á **necesidade de deseñar (deseñaren)** medicamentos con fármacos e con doses que cubran os distintos “talles” que precisa a poboación. (0,25)

b)- LIÑA 8 “cada persoa consome” _SUMIR Cambia u por o nas P2, 3 e 6 do lpr. Modelo de SUBIR

- LIÑA 13 “especie que fabrica e consome medicamentos” IDEM.

-LIÑA 22. ““un talle sêrvelle a todos”.” _SERVIR Cambia e por i, na P1 do lPr, en todo o Spr e na P2 do IMP. Presentan ademais e (aberto), nas P2, 3 e 6 do lPr. Modelo de SENTIR.

-LIÑA 29 “ doses que cubran” _CUBRIR Cambia u por o nas P2, 3 e 6 do lpr. Modelo de SUBIR

(0,5: 0,25 + 0,25)

C) A elevada demanda de medicamentos supón que a industria farmacéutica **teña que producilos** en cantidades masivas.

Deba producilos (0,25)

PREGUNTA 3. A LINGUA E OS SEUS FALANTES. (1,25+0,25=1,5 puntos)

3.1. Este texto pertence á novela *Avelaiñas eléctricas* (2022) de Sica Romero. Elabore un texto expositivo no que explique que variedade dialectal reflicte (0,25), xustificando a súa adscrición mediante, como mínimo, tres exemplos tirados do relato (0,3). Indique a continuación outros dous trazos dialectais característicos do seu bloque que non estean presentes (0,2). Por último, faga unha breve conclusión reflexionando sobre o valor das variedades dialectais das linguas, especialmente da lingua galega, empregando dous argumentos como mínimo. (0,5). Extensión aproximada: 120 palabras. **(1,25 puntos).**

Sen máis nin máis, desacóughaste. Que che pasa? É o nerviosismo que aparese. Así, sen máis nin máis. Pásache moitas veces despois de días estraños, no momento de sentar, cando deixas de moverte e faser cousas. (...) Ó fondo, unha parella crusa frases soltas. Ela apoucada. El cani. Por pouco que mires entendes que nin se coñesen. (...) Apetéseche escribir: Fáselo sen parar pra botar fóra. Pensas se deberías meter esta parte da noite no caderno.

Sica Romero, Avelaiñas eléctricas (2022)

3.2. Como é sabido, os titulares dos medios de comunicación ou das redes sociais poden influír na realidade que nos rodea. Redacte un texto de opinión centrado na transcendencia dos medios de comunicación e as redes sociais nos procesos de normalización lingüística (influencia no proceso positiva ou negativa, relación cos prexuízos, ámbitos de uso, ... O texto deberá contar con: breve introdución, corpo de argumentación (dous argumentos como mínimo) e conclusión. Extensión aproximada: 150 palabras. **(1,25 puntos).**

PREGUNTA 3 (1,5 puntos; lémbrese que debe escolleirse unicamente unha opción para responder das dúas posibles)	3.1. (1,25 puntos)	Determinar a variedade dialectal da narración (0,25), xustificándoa a partir de, como mínimo, tres exemplos tirados do texto (0,3): <i>texto pertencente ao bloque occidental, área fisterrá.</i> <i>Fenómenos: seseo prenuclear (aparese, veses, faser, crusa, coñesen, apetéseche, faselo); gheada (desacóughaste); ditongo - ui (nuite)</i> O grupo latino –ULT- realízase como ui (muito, luita) en dúas áreas do bloque occidental (fisterrá norte e suroeste de Pontevedra) . Outros trazos; (0,2) <i>Existencia de gheada: ghato.</i> ✕ <i>Seseo total nas zonas máis costeiras (sapato, des) e seseo parcial na meirande parte da Coruña e Pontevedra (zapato, lus)</i> ✕ <i>Plural-ns das palabras rematadas en – n: xamóns, cans.</i> ✕ <i>Terminación –án para masc e fem: o irmán/a irmán e en palabras con esa terminación: mañán, chan, lan...</i> ✕ <i>Pronomes suxeito TI, EL.</i> ✕ <i>Demostrativos este, ese, aquel e esto</i> ✕ <i>Diferenza de Te (CD) /che(CI) pero cheísmo na área fisterrá e teísmo na subárea tudense (sur de Pontevedra).</i> ✕ <i>Ditongo –oi- (oito), pero –ui- na área fisterrá norte e na tudense (uito)</i> ✕ <i>Sufixo -iño: muíño, amiguiño, madriña...</i> ✕ <i>Os ditongos latinos –cua- e –gua- realízanse perdendo u: catro cadro, cando...</i> Redactar conclusión sobre o valor das variedades dialectais das linguas, especialmente da lingua galega: (0,25) —Definición de variedade dialectal. —Constatación da variabilidade como fonte de riqueza do diasistema. —Importancia e relación das variedades dialectais na conformación da variedade estándar. —As variedades dialectais como reflexo de trazos socioculturais e identitarios	1
		Empregar na redacción do texto terminoloxía sociolingüística especializada e axeitada aos argumentos sostidos.	0,25
	3.2. (1,25 puntos)	Redactar un texto de opinión centrado nos medios de comunicación e as redes sociais nos procesos de normalización lingüística. —Breve introdución: constatación dos medios de comunicación e as redes sociais como espazos esenciais para progresar na normalización lingüística. (0,25) —Corpo de argumentación: -os medios de comunicación e as redes sociais como espazos nos que cuestionar e	1

		refutar prexuízos e estereotipos lingüísticos; -perigos ante os prexuízos que se difunden nos medios e redes; -respecto e valoración das variedades de lingua que conviven nestes espazos; -importancia da presenza do galego nestes espazos como fomento dun plurilingüismo activo e integrador. (0,5) —Conclusión: síntese do argumentado e defensa da importancia dos medios de comunicación e as redes sociais nos procesos de normalización lingüística. (0,25) TESE: 0,25 ARGUMENTOS 0,25+0,25 CONCLUSIÓN: 0,25	
		Empregar na redacción do texto terminoloxía sociolingüística especializada e axeitada aos argumentos sostidos. (Normalización, minorización, ámbitos de uso de prestixio, plurilingüismo, variedade estándar, difusión de prexuízos ou modelos de uso máis valordos, neofalantes...)	0,25
	(0,25 puntos)	Producir textos escritos respectando as propiedades textuais (adequación, coherencia e cohesión), con corrección (ortográfica e gramatical), servíndose dun léxico adecuado e preciso e observando a extensión recomendada para as respostas.	0,25

PREGUNTA 4. EDUCACIÓN LITERARIA. (2,25+0,75=3 puntos).

Realice só un destes dous comentarios:

PREGUNTA 4 (3 puntos; lémbrese que debe escollerse unicamente unha opción para responder das dúas posibles)	4.1 (2,25 puntos)	Relacione o texto, sucintamente, co conxunto da escrita do autor e coa poesía galega dos anos 80.	0,5
		Indique o tema central do poema xustificándoo a partir de exemplos tirados do texto :.....	1
			
		analice as principais figuras literarias que nel se empregan. :	0,75

	4.2 (2,25 puntos)	Relacione o texto, brevemente, co conxunto da escrita da autora e coa poesía da xeración dos 90.	0,5
		Indique o tema central do poema xustificándoo a partir de exemplos tirados do texto.	0,75
		Comente as características formais relacionando cos trazos formais da poesía dos 90.	0,5
		Comente, así mesmo, tres figuras retóricas nel presentes.	0,5

TEXTO

“Os erros cometidos”

Os erros cometidos na vida a contraño
leváronme a perder unha vez máis
definitivamente e sen pesar
todo o que tiña dado por perdido.

Metástase invasiva ou obsesión
daquel amor tal vez mal entendido
non foi a covardía ou o egoísmo
o móbil que alentou a miña idea
de convocar en min este desastre
que derruíu comigo o mal causado.

E intento demorar o erro definitivo
nun lento naufraxio
xa vivido
porque esta fatigada ruína namorada
prepárase a sufrir outros distintos
asumindo a caída xa pactada precipitándose neses inofensivos erros desexados
obviando o remuíño que me leva
nas espirais da nada.

Lois Pereiro, *Poesía última de amor e enfermidade 1992-1995* (Edicións Positivas, 1995).

O tema central do poema é **a autodestrución consciente provocada por erros ligados ao amor e á obsesión**, asumida polo eu poético con certa resignación.

Isto xustifícase a partir de varios elementos do texto:

- Desde o inicio aparece a idea de repetición do erro e da perda: “*Os erros cometidos na vida a contraño / leváronme a perder unha vez máis*”. O suxeito recoñece que os seus actos o conducen inevitablemente ao fracaso.
- O amor preséntase como unha forza destrutiva ou enfermiza: “*Metástase invasiva ou obsesión / daquel amor tal vez mal entendido*”. A comparación cunha “metástase” reforza a idea de algo que se espalla e destrúe sen control.
- O eu poético nega que a causa sexa a covardía ou o egoísmo, senón unha especie de impulso interno cara ao desastre: “*de convocar en min este desastre*”.
- Na última parte, aparece claramente a **aceptación do destino destrutivo**, mesmo buscado: “*asumindo a caída xa pactada / precipitándose neses inofensivos erros desexados*”. Isto indica que o suxeito é consciente e, en certa medida, cómplice da súa propia caída.
- A imaxe final do “*remuíño*” e das “*espirais da nada*” simboliza esa deriva cara á destrución e ao baleiro.

En conxunto, o poema reflexiona sobre como os erros —especialmente no ámbito amoroso— levan a un proceso de caída persoal que o propio suxeito non só recoñece, senón que tamén acepta e case procura.

Grazas 😊. Imos facer unha lectura máis técnica, centrada nas **figuras literarias máis relevantes** do poema de Lois Pereiro.

1. Metáfora (central no poema)

É o recurso máis importante e estruturador do texto.

- “*Metástase invasiva ou obsesión*”
→ O amor identifícase cunha enfermidade grave (cancro), o que transmite **destrución progresiva e inevitabilidade**.
 - “*convocar en min este desastre*”
→ O “desastre” funciona como metáfora da crise interior provocada polos erros.
 - “*lento naufraxio*”
→ A vida ou o proceso emocional aparece como un afundimento progresivo.
 - “*espirais da nada*”
→ Representa a caída cara ao baleiro existencial, unha imaxe moi potente de **aniquilación**.
-

2. Símil implícito e imaxinería médica

Aínda que non hai comparacións explícitas con “como”, hai unha forte **asimilación simbólica**:

- O amor = enfermidade (“*metástase invasiva*”)
- O proceso emocional = deterioración física

Esta asociación crea unha atmosfera de **poesía existencial e enfermiza**, moi característica de Pereiro.

3. Antítese e paradoxos

Hai oposicións que reflicten o conflito interno do eu poético:

- “*perder... todo o que tiña dado por perdido*”
→ Paradoxo: perder algo xa perdido. Subliña a **repetición absurda do erro**.
 - “*sen pesar*” fronte á destrución
→ Contrasta a gravidade da perda coa aparente falta de arrepentimento.
 - “*inofensivos erros desexados*”
→ Paradoxo: os erros son “inofensivos” pero ao mesmo tempo levan á destrución.
-

4. Personificación (prosopopea)

- “*esta fatigada ruína namorada / prepárase a sufrir*”
→ A “ruína” (estado emocional) adquire comportamento humano. Isto reforza a idea de que o suxeito xa é **un resto de si mesmo**.
-

5. Campo semántico da destrución

Non é unha figura puntual, senón un **procedemento estilístico global**:

- “perder”, “desastre”, “derruiu”, “naufraxio”, “ruína”, “caída”, “nada”

Este léxico crea unha **coherencia temática** arredor da autodestrución.

6. Anáfora e repetición

- Repetición de estruturas ligadas ao erro e á caída:
“*erros*”, “*perder*”, “*caída*”

Contribúe a transmitir **obsesión e inevitabilidade**, como un ciclo que se repite.

7. Encabalgamento

Moi frecuente no poema:

- “*E intento demorar o erro definitivo / nun lento naufraxio / xa vivido*”

O sentido continúa dun verso a outro, o que produce:

- sensación de **fluidez angustiosa**
 - ritmo quebrado, acorde co estado emocional
-

8. Hipérbato (alteración da orde lóxica)

- “*todo o que tiña dado por perdido*”
- “*precipitándose neses inofensivos erros desexados*”

Esta desorde sintáctica reflicte tamén a **confusión interior do eu poético**.

Conclusión

O poema constrúe a súa forza expresiva a través dunha combinación de:

- metáforas intensas (amor = enfermidade, vida = naufraxio),
- paradoxos que revelan contradición interna,
- e unha linguaxe cargada de imaxes de destrución.

Todo isto contribúe a crear unha voz poética que non só sofre a caída, senón que **a comprende, a asume e case a provoca**, reforzando o ton existencial e tráxico do texto.

A POESÍA É UNHA LINGUA MINORIZADA

Comezaría polo espesor. A súa acidez, o seu ph.

Camiña igual ca unha muller:
entre o massacre do invisible
e o campo de concentración da visibilidade.

Ladra estilo e final,
unha épica hospitalaria.

No poema a linguaxe
faise ouvidos xordos a si mesma,
nel as palabras amplían
o seu círculo de amizades.

Hai que masturbar o abecedario
ata que balbuza cousas
aparentemente inconexas.

Caixa de cambios da fala,
acenos doutra orde.
O sorriso do mosquito dentro da pedra de ámbar.

Non se trata de que non comprendas árabe.
Non entendes

poesía.

Yolanda Castaño, *A Segunda Lingua* (2014)

O tema central do poema é a natureza singular e minoritaria da poesía como forma de linguaxe diferente da comunicación común, que require outra maneira de entender e interpretar o mundo.

A autora presenta a poesía como unha lingua propia, difícil de comprender se se intenta ler cos mesmos códigos que a linguaxe habitual.

Xustificación con exemplos do texto

1. A poesía como lingua diferente e “minorizada”

Xa no título (“*A poesía é unha lingua minorizada*”) preséntase a idea principal: a poesía funciona como unha lingua que non domina na sociedade e que non todo o mundo sabe interpretar. Isto reflíctese ao final do poema:

- “*Non se trata de que non comprendas árabe. / Non entendes / poesía.*”
Aquí establécese unha comparación: entender poesía é como coñecer unha lingua distinta, con regras propias.
-

2. A complexidade e densidade da poesía

Desde o comezo súxírese que a poesía ten unha materia especial, difícil de penetrar:

- “*Comezaría polo espesor. A súa acidez, o seu ph.*”
A autora usa termos físicos ou científicos para indicar que a poesía ten unha **consistencia e unha composición propias**.
-

3. A posición da poesía entre o oculto e o visible

A poesía aparece situada nun espazo intermedio, complexo:

- “*Camiña igual ca unha muller: / entre o masacre do invisible / e o campo de concentración da visibilidade.*”
Esta imaxe suxire que a poesía se move entre o que non se ve e o que se mostra demasiado, tentando atopar un equilibrio expresivo.
-

4. A poesía como lugar onde a linguaxe se transforma

No poema explícase que a poesía cambia o funcionamento normal das palabras:

- “*No poema a linguaxe / faise ouvidos xordos a si mesma*”
- “*as palabras amplían / o seu círculo de amizades.*”

Isto indica que na poesía as palabras adquiren novos significados e relacións.

5. A creación poética como experimentación coa linguaxe

A autora describe o proceso de escribir poesía como un xogo ou manipulación intensa da lingua:

- “*Hai que masturbar o abecedario / ata que balbuza cousas / aparentemente inconexas.*”
Aquí súxírese que a poesía nace da experimentación, da ruptura coa linguaxe habitual.
-

Conclusión:

O poema defende que a poesía é unha linguaxe propia, complexa e minoritaria, que transforma o significado das palabras e require unha forma distinta de lectura. Por iso, quen non consegue entendela non é porque non saiba unha lingua estranxeira, senón porque **non coñece a maneira especial na que funciona a linguaxe poética**.

Imos facer un comentario centrado nas **características formais do poema** e na súa relación coa **poesía galega dos anos 90**.

1. Verso libre e ausencia de estrutura tradicional

O poema está escrito en **verso libre**, sen rima nin medida fixa:

- Non hai esquema métrico nin estrofas regulares.
- Os versos teñen extensión variable: desde moi breves (“*poesía*”) ata máis longos.

👉 Isto conecta coa poesía dos 90, que **rompe coa tradición métrica** e aposta por unha expresión máis aberta e persoal.

2. Fragmentación e disposición tipográfica

O texto presenta unha estrutura fragmentada:

- Versos curtos e cortes abruptos:
“*Non entendes / poesía.*”
- Uso do espazo en branco como elemento expresivo.

👉 Este recurso é típico da poesía contemporánea, onde a forma visual do poema contribúe ao significado, reforzando a idea de **dificultade e ruptura da comunicación**.

3. Linguaxe innovadora e experimental

Hai unha clara vontade de renovación expresiva:

- Mestura de rexistros: científico (“*ph*”), social (“*campo de concentración*”), corporal (“*masturbar o abecedario*”).
- Asociacións inesperadas:
“*O sorriso do mosquito dentro da pedra de ámbar.*”

👉 Isto encaixa coa poesía dos 90, caracterizada pola **experimentación lingüística**, a hibridación de discursos e a creación de imaxes sorprendentes.

4. Metapoesía (reflexión sobre a propia poesía)

O poema fala da propia natureza da poesía:

- “*No poema a linguaxe / faise ouvidos xordos a si mesma*”
- “*Hai que masturbar o abecedario*”

👉 A reflexión sobre o feito poético é un trazo fundamental da poesía dos 90, que amosa unha **conciencia crítica sobre a linguaxe**.

5. Ton provocador e ruptura de convencións

A autora emprega expresións impactantes:

- “*masturbar o abecedario*”
- “*masacre do invisible*”

👉 Isto responde á vontade de **transgresión e provocación**, moi presente na poesía desta época, que busca afastarse do ton máis solemne ou tradicional.

6. Presenza de imaxes irracionais ou case surrealistas

- “*O sorriso do mosquito dentro da pedra de ámbar*”

👉 Este tipo de imaxes conectan cunha estética que mestura o real e o ilóxico, propia da poesía dos 90, que incorpora influencias **vangardistas e posmodernas**.

7. Intertextualidade e referencias culturais implícitas

- “*Non comprendas árabe*” → referencia á idea de lingua allea.

👉 A poesía dos 90 adoita dialogar con outras linguaxes e culturas, reforzando o carácter **global e híbrido** da escrita.

Conclusión

Formalmente, o poema presenta todos os trazos característicos da poesía galega dos 90:

- liberdade estrutural,
- experimentación lingüística,
- fragmentación,
- ton provocador,
- e reflexión sobre a propia linguaxe.

Todo isto contribúe a construír unha poesía que non busca ser transparente nin fácil, senón que reivindica a súa condición de **linguaxe complexa, minoritaria e alternativa**.

1. Metáfora (recurso fundamental)

A poesía defínese constantemente a través de metáforas que substitúen a súa definición directa:

- “*A poesía é unha lingua minorizada*”
→ Identifica a poesía cunha lingua marxinada, diferente da dominante.
 - “*Caixa de cambios da fala*”
→ A poesía como mecanismo que transforma a linguaxe.
 - “*O sorriso do mosquito dentro da pedra de ámbar*”
→ Imaxe moi suxestiva que pode simbolizar algo vivo atrapado no tempo ou na materia, propia da linguaxe poética.
-

2. Símil (comparación explícita)

- “*Camiña igual ca unha muller*”
→ Compara a poesía cunha muller, introducindo unha dimensión simbólica (posible lectura de xénero ou de marxinación).
-

3. Antítese e contraste

- “*entre o masacre do invisible / e o campo de concentración da visibilidade*”
→ Oposición entre invisible e visible, que reforza a tensión na que se move a poesía.
-

4. Paradoxo

- “*a linguaxe / faise ouvidos xordos a si mesma*”
→ A linguaxe que non se escoita a si mesma é unha contradición que expresa a ruptura coa comunicación habitual.
 - “*cousas aparentemente inconexas*”
→ Subliña a aparente falta de sentido que, en realidade, forma parte da lóxica poética.
-

5. Personificación (prosopopea)

- “*a linguaxe faise ouvidos xordos*”
- “*as palabras amplían o seu círculo de amizades*”

→ Atribúense características humanas á linguaxe e ás palabras, destacando a súa capacidade de बदलar e relacionarse.

6. Metalinguaxe (reflexión sobre a linguaxe)

Todo o poema é, en si mesmo, un exemplo de discurso metalingüístico:

- “No poema a linguaxe...”
- “Hai que masturbar o abecedario...”

→ A autora fala da propia creación poética e do funcionamento da lingua.

7. Imaxes surrealistas ou irracionais

- “O sorriso do mosquito dentro da pedra de ámbar”

→ Asociación inesperada que rompe coa lóxica realista e crea unha forte carga simbólica.

8. Hipérbole

- “masacre do invisible”
- “campo de concentración da visibilidade”

→ Exaxeracións que intensifican a idea de conflito e opresión.

9. Linguaxe provocadora (registro expresivo)

- “masturbar o abecedario”

→ Uso dun léxico corporal e transgresor para expresar a creación poética como acto intenso e físico.

10. Enumeración

- “A súa acidez, o seu ph.”

→ Acumulación de elementos que describen a “materia” da poesía.

Conclusión

O poema destaca por unha gran riqueza retórica baseada en:

- metáforas innovadoras,
- paradoxos e antíteses,
- personificacións,
- e imaxes de tipo surrealista.

Todos estes recursos contribúen a transmitir a idea central: a poesía é unha linguaxe distinta, complexa e non convencional, que rompe coa lóxica comunicativa habitual.